

Ülevaade TTÜ Raamatukogu tegevusest 2008. aastal

Raamatukogu on Tehnikaülikooli teadus- ja arendusasutus, mille põhiülesandeks on ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse informatsiooniga varustamine. Vastavalt EV Valitsuse korraldusele täidab raamatukogu üldkasutatava teadusraamatukogu ülesandeid, milleks eraldatakse riigipoolset finantseerimist. 2008. aastal eraldas Haridus- ja Teadusministeerium raamatukogule teadusinformatsiooni hankimiseks 9,5 mln krooni.

Seoses TTÜ 90. aastapäevaga ilmusid raamatukogu bibliograafide koostatud raamatud "TTÜ professorid läbi aegade" ja "Factum mente et manu. Tallinna Tehnikaülikooli ehitised 1918-2008". Üleriigiliste raamatukogupäevade raames korraldati võistlus "Infootsing Internetist". Raamatukogu teenuste paremaks tutvustamiseks paigaldati ülikooli fuajeesse ja pearaamatukokku LCD ekraanid ning töötati välja vastav slaidiprogramm.

2008. aasta veebruaris alustati uue raamatukoguhuone ehitustöid. Peatöövõtjaks sai AS Oma Ehitaja, kes võitis riigihanke. Hoones hakkab olema 10 640 m² kasulikku pinda, mis tähendab, et avakogude suurus kasvab 7,5 korda ja lugejakohtade arv enam kui kaks korda. Uue raamatukogu nurgakivi pandi pidulikult paika 2. aprillil, sarikapidu peeti 1. augustil. Hoone ehitamist rahastatakse peamiselt EL struktuurifondide vahenditest.

Seisuga 30.06 ühendati raamatukoguga International University Audentes raamatukogu, mille kogud jäävad kuni uue raamatukoguhuone valmimiseni oma endistesse ruumidesse Tondi 55.

Raamatukogu arvudes 2006-2008

	2006	2007	2008
Saadud paberkandjal raamatuid	12 356	12 568	11 798
sealhulgas: ostud	7 828	7 811	6 586
annetused	1 109	1 251	1 418
sundeksemplarid	2 811	2 990	3 359
Ligipääs e-raamatutele (nimetusi)	19 800	28 000	28 000
Saadud paberkandjal ajakirju (nimetusi)	570	560	560
Ligipääs e-ajakirjadele (nimetusi)	24 000	27 000	37 000
Lugejaid	19 229	19 251	19 315
Külastusi	246 658	247 263	246 529
Laenutusi	1 431 556	1 435 938	1 451 048
sealhulgas: kojulaenutusi	121 337	116 361	112 159
laenutusi lugemissaali	72 181	77 599	81 386
laenutusi avariitulitelt	1 238 038	1 241 978	1 257 503
Teavikute ostusummad (mln kr)	11,8	13,3	14,2
Teavikute ostu summa ühe üliõpilase kohta (kr)	1 120	1 200	1 090
Personal	73,0	73,5	73,5

Kogude arendamine

Lisaks raamatukogu eelarve vahenditele (14,2 mln krooni) rahastas Haridus- ja Teadusministeerium ELNET Konsortsiumi kaudu tsentraalselt teadusraamatukogude e-ressursside ühishanget kokku 24,0 mln krooni ulatuses. Raamatukogu eelarves

peegeldub ka EITSA toetus 203,7 tuh krooni, mis kulutati IKT-alase õppekirjanduse hankimiseks.

Raamatukogu eelarvest kulutati perioodika hankimisele 66%. Sellest 3% kulutati Eestis ilmuvale ja 45% välisperioodikale ning 52% perioodika andmebaasidele. 2007. aastal saabus jooksvalt 560 nimetust paber kandjal ajakirju, millest 105 olid Eestis ilmuvad ja 455 välismaised (sealhulgas 86 venekeelset). Kokku oli raamatukogu poolt loodud ligipääs umbes 37 tuhande e-ajakirja täistekstidele, millest hinnanguliselt üks neljandik ei vasta otseselt Tehnikaülikooli profiilile, kuid on kättesaadav tänu tarnijate paketi kaupa müügipoliitikale. Võrreldes eelmise aastaga suurenes ülikooli arvutivõrgu kaudu kättesaadavate ajakirjade arv ligikaudu 10 tuhande võrra. E-ajakirjad moodustasid 98,5% ajakirjanimetuste üldarvust, nende otsinguks ja haldamiseks kasutati raamatukogu poolt kohandatud EBSCO A-to-Z teenust. Viidi läbi välisperioodika riigihange teadusajakirjade vahendusteenuse ostmiseks. Avatud pakkumismenetlusega riigihanke võitis LehtiMarket OY. Venekeelse perioodika ostmiseks korraldati riigihanke lihtmenetlus, mille võitis DataInternational Group OÜ.

Raamatukogu vahendite eest osteti e-ajakirjade andmebaasid IEL Online, ProQuest Science Journals, ACM Digital Library, JSTOR (Business, Mathematics and Statistics, Health&General Science, Complete Collections), Nature Online, Science Online, American Chemical Society Online, Annual Reviews, Cell Press, Cold Spring Harbour Press Journals, Trans Tech Online, ASTM Journals, Ovid Journals, American Society of Microbiology, Royal Society of Chemistry, Acoustical Society of America Digital Library ning referaatandmebaasid SciFinder Scholar, Food Science and Technology Abstracts, GeoRef, Compendex, CSA Materials Research Database, CSA Mechanical and Transportation Engineering Database, ISI Proceedings ja Ulrich's Periodicals Directory.

ELNET Konsortsiumi kaudu (peamiselt HTM rahastamine) osteti EBSCO Publishing, ScienceDirect, SpringerLink, Blackwell Synergy, Wiley Interscience, Emerald Insight, Institute of Physics, American Physical Society, American Institute of Physics, Oxford University Press ja Cambridge University Press e-ajakirjade andmebaasid, referaatandmebaasid INSPEC, Zentralblatt MATH, MathSciNet, MEDLINE, LISTA ning ISI Web of Science viiteandmebaasid (Science Citation Index, Social Science Citation Index, Arts and Humanities Citation Index) ja ajakirjade mõjufaktorit kajastav andmebaas Journal Citation Reports.

Raamatute ostmiseks kulutati 32% eelarve vahenditest, sealhulgas 27,6% eesti ja 50% välisraamatutele ning 22,4% raamatute andmebaasidele. Võrreldes 2007. aastaga suurenesid trükitud raamatute hankimiseks tehtud kulutused. Õpikute osakonna kogusse osteti raamatuid 641 tuhande krooni eest (2007. aastal – 624 tuhande eest). 2008. aastal ostetud eestikeelse raamatu keskmine hind oli 182 krooni (2007. aastal – 158 krooni), võõrkeelsel – 741 krooni (2007. aastal – 797 krooni). Saabunud sündeksemplaridest võeti kogusse arvele 3 426 eksemplari. Annetusena saadi 1 418 trükist. Keeltekeskus annetas 33 inglise keele õpikute komplekti. Enamus annetusi pärineb TTÜ struktuuriüksustelt, Eesti asutustelt ja üksikisikutelt. Raamatukogul oli 112 vahetuspartnerit 22 riigis. Välisvahetuse teel saadi 435 raamatut ja jadaväljaannet ning 131 nimetust ajakirju.

Ülikooli arvutivõrgu kaudu tehti kättesaadavaks Knovel, ebrary, Safari Books Online, Blackwell Reference, Oxford Reference Online, CRC Handbooks, RefereX Engineering Collection, ScienceDirect Major Reference Works and Book Series Online, IOP Vector, Britannica Online, VTT Publications ja Springer Lecture Notes in Computer Science e-raamatute andmebaasid, mis kokku sisaldasid ligi 28 tuhat monograafiat, õpikut, käsiraamatut ja teatmeteost. Arvutivõrgu kaudu tehti kättesaadavaks ka European Research Online, World Development Indicators Online, Global Development Finances Online, Baltic News Service Terminal, ESTLEX Online faktiandmebaasid, Ei Patents ja INIS andmebaas.

Arvele võeti 11 798 raamatut keskmise eksemplaarsusega 1,7. Õpiku keskmine eksemplaarsus oli 43,6 (2007. aastal – 53,8). Ajalehti saadi 37 nimetust, sealhulgas 23 eesti- ja 14 võõrkeelset. Jätkus kogude puhastamine aegunud ja liiases eksemplaarsuses kirjandusest. Kokku kustutati 23 680 arvestusüksust. Aasta lõpuks oli kasutuskogudes 723 630 arvestusüksust.

Raamatukogu- ja infoteenindus

Lugejaskonna koosseisus ei ole eelmiste aastatega võrreldes olulisi muutusi toimunud. TTÜ üliõpilased, magistrandid ja doktorandid moodustasid lugejaskonnast 61,1%, TTÜ õppejõud, teadurid ja insenerid – 4,8%, TTÜ teenistujad – 2,4%, ülikoolivälised lugejad – 31,7%. 19 315 lugejat külastas raamatukogu kokku 247 263 korral, mis tähendab, et keskmiselt külastas raamatukogu ligi tuhat lugejat päevas ja keskmine lugeja käis aasta jooksul raamatukogus 12,8 korda. Kokku laenutati 1,451 miljonit teavikut, mis on 15 tuhande võrra rohkem kui eelmisel aastal. Kojulaenutuste arv oli 112 159, hoidlatest laenutati lugemissaali 81 386 teavikut. Probleeme on endiselt laenutustähtaegade eirajatega. Raamatukogu laenutussüsteem saadab automaatselt e-posti teel võlglastele meeldetuletusi, kuid sellele vaatamata tuli 1 457 korral lugejatele helistada tähtajaks tagastamata teavikute asjus.

Raamatukogu poolt oli 2008. aastal hangitud ligipääs 85 litsenseeritud andmebaasile, milles tehti 293 986 otsingut, laaditi alla 172 607 täisteksti, 76 378 referaati ja 16 914 sisukorda. E-raamatute andmebaasides vaadati 43 669 lehekülge. Raamatukogu digikogu külastas 6 433 inimest kokku 9 256 korral, vaadati 33 891 lehekülge. Kokku laaditi elektroonilistest ressurssidest alla 436 788 sisuüksust. Raamatukogu veebiserveris tehti üle 9 miljoni päringu, vaadati 1,3 miljonit veebilehekülge ja kanti üle ligi 50 GB andmeid. Lisaks ostetud andmebaasidele tehti ülikooli arvutivõrgus lühiajaliselt kättesaadavaks 15 sidusandmebaaside tutvumispaketti. Infoosakonna ainespetsialistid nõustasid lugejaid e-ressurssidele viitamisel, andmebaaside, e-kataloogi, raamatukogu veebisaidi ja tutvumispakettide kasutamisel. Õppekavade akrediteerimiskomisjonidele koostati raamatute, ajakirjade ja e-ressursside teemanimestikke ning tutvustati raamatukogu komplekteerimispoliitikat ja teenusi. Kirjanduse tellimiseks korraldati mitmesuguste vahendusfirmade näitusi.

Raamatukogudevahelise laenutuse (RVL) teel saadi 199 trükist või koopiat (Eestist - 69, välismaalt - 130). Tellimuste täitmise protsent oli 99,0. RVL teenuse aktiivsemad kasutajad olid keemiainstituut (30), materjaliteaduse instituut (27), keemiatehnika instituut (21), Küberneetika Instituut (18) ja Geoloogia Instituut (18 tellimust). RVL teel saadeti välja 270 trükist või koopiat. Tellimuste täitmise protsent oli 78,7. Kokku tellis TTÜRist kirjandust 80 raamatukogu (78 Eestist ja 2 välismaalt). Sagedasemad tellijad

olid maakondade ja linnade keskraamatukogud. Lisaks saadi 16 ja saadeti 17 dokumenti elektroonilise dokumendivahetuse teel PDF-failidena.

Raamatukogus registreeriti kokku 12 809 päringut (2007. aastal – 11 870). Infoosakond vastas 2 204 päringule, neist 756 elektroonilise infoteeninduse ja 180 LIB chati kaudu. Kataloogikonsultant vastas kokku 10 573 leidumuspäringule (2007. aastal – 9 664). Bibliograafiaosakond vastas 32 päringule TTÜ publikatsioonide, õppejõudude eluloo faktide ja struktuuriüksuste ajaloo kohta. Struktuuriüksuste tellimisel koostati publikatsioonide nimestikke ja tehti väljatrukke bibliograafiaosakonnas koostatavatest andmebaasidest.

Raamatukogu kasutamise alaseid teadmisi jagati 1 593 üliõpilasele. Bakalaureuseõppe üliõpilastele korraldati õppeaine “Õpingukorraldus” raames bibliograafiakursus “Infootsiotsused”. Kursuse läbis 1 295 päeva- ja 44 kaugõppe üliõpilast. Osa kursusest viidi läbi veebipõhise kaugkoolituseks. Loodi võimalused lugejakoolituse aja broneerimiseks Interneti kaudu. Majandusteaduskonna 126 magistrandile ja doktorandile tutvustati raamatukogu teenusi ning e-raamatukogu kasutamist. Koostöös teaduskonnaga viidi valikaine keemiainformaatika (KYF3630) raames läbi infootsingu harjutustunnid, milles osales 58 bakalaureuseõppe üliõpilast ja 20 magistranti. Andmebaaside ja infootsingu meetodika tutvustamiseks korraldati Tehnomeedikumi töötajatele “Raamatukogutund meedikutele”. Tallinna Ehituskooli õpilastele korraldati 4 lühikursust, kus osales 48 õpilast.

Korraldati 35 teema-, isiku- ja tähtpäevanäitust. Jätkati TTÜ autorite publikatsioonide aastanäituste korraldamist. Pearaamatukogu lugemissaalis toimus 42 uudiskirjanduse näitust, lisaks eksponeeriti uudiskirjandust õpikute osakonnas ja majandusteaduskonna raamatukogus. Seoses TTÜ 90. aastapäevaga korraldati neljaosaline näitustesari tutvustamiseks ülikooli ajalugu. Arhitekt professor Aleksander Poleštšuki näituse jaoks hangiti materjale linnaarhiivist, linnaplaneerimise ametist, arhitektuurimuuseumist, Peterburi Eesti Seltsilt, Püha Isidori kirikult ja professori tütre tütrelt. Uudiskirjanduse ja teemanäitustel eksponeeritud teavikute nimestikud publitseeriti raamatukogu veebis. Uudsenäitustel korraldati virtuaalne raamatunäitus “Maastikuarhitektuur” koos linkidega elektronkataloogi ESTER.

Pearaamatukogu lugemissaalis vähendati kaartkataloogide ja ajakirjakappide arvu, mis võimaldas suurendada avakogu mahtu. Kokku toodi hoidlast avakogusse 9 182 raamatut. Elektronkataloogi ESTER sisestati 13 469 bibliograafiakirjet ja ligi 19 tuhat eksemplarikirjet. Jätkus võõrkeelsete raamatute ja perioodika retrospektiivne kataloogimine. Aasta lõpuks sisaldas ESTER 176 351 TTÜ raamatukogu bibliograafiakirjet ja 370 809 eksemplarikirjet.

Teadus- ja arendustegevus

Raamatukogu töötajad avaldasid 2 monograafiat, 18 artiklit ajakirjades ja kogumikes ning 6 ajaleheartiklit. Koostati või toimetati 3 monograafiat. Raamatukogu ning andmebaaside tutvustamiseks koostati mitmesuguseid e-publikatsioone, voldikuid ja lehtmaterjale. Raamatukogu töötajad osalesid 29 konverentsil, seminaril, nõupidamisel ja ettekandepäeval. Konverentsidel ja seminaridel peeti 11 ettekannet, neist rahvusvahelistel – 5 ja kodumaistel – 6.

Raamatukogus on üks vanemteaduri ja üks teaduri ametikoht. Ühel töötajal on doktorikraad ja neli töötajat õpib doktoriõppes (Tampere Ülikoolis, Tallinna Ülikoolis, Tartu Ülikoolis ja EBS-is). Teadus- ja arendustegevusega oli hõivatud kokku 23 töötajat, sealhulgas täishõivega 8 töötajat (5 teadus- ja arendustalitusest, 3 bibliograafiaosakonnast) ning osalise hõivega 15 töötajat infoosakonnast, IT-talitusest, bibliograafiaosakonnast, laenutusosakonnast, komplekteerimisosakonnast ja juhtkonnast.

Raamatukogul ei ole sihtotstarbeliselt finantseeritavat teadustöö teemat. Tegeletakse peamiselt rakendus- ja arendusuuringutega, mille tulemusi saab kasutada raamatukogu tegevuse optimeerimiseks. Teine oluline suund on on TTÜ ajaloo ning Eesti tehnilise mõtte ja tehnikahariduse arengu uurimine.

TTÜ publikatsioonide andmebaasi sisestati 2 745 kirjet ja Eesti tehnikaartiklite retrospektiivandmebaasi – 1 056 kirjet. TTÜ teadlaste ja õppejõudude isikuloolises faktiandmebaasis avati 61 uut kirjet ja täiendati olemasolevaid. Vastavalt raamatukogudevahelisele tööjaotusele sisestati elektronkataloogi ESTER 1 293 TTÜ kogumike ja Eesti tehnikaajakirjade artiklite kirjet. Raamatukogu on on TTÜ publikatsioonide lõppkinnitaja ETIS-es. Lisaks tuli parandada ETIS-es olemasolevaid kirjeid ning konsulteerida õppejõude ja teadureid publikatsioonide klassifikaatori kasutamise osas.

Jätkati MetaLib/SFX tarkvaral põhineva infoportaali juurutamist, mis võimaldab teha metaotsingut erinevate protokollide ja vormingute põhjal ning e-ressursse dünaamiliselt linkida. Osaleti Eesti ühtse artiklite andmebaasi ISE kavandamisel ja projekteerimisel. Uue raamatukogu teeninduskorralduse ja kogude organiseerimise läbimõtleamiseks moodustati kaks töörühma.

Üldisel salajasel hääletusel valiti Aasta kolleeg, kelleks osutus laenutusosakonna pearaamatukoguhoidja Siret Mikumets.

20.07.2009

Jüri Järs
Raamatukogu direktor